

แห่ดาว : การสร้างประเพณีประดิษฐ์ ชุมชนคาทอลิก ตำบลท่าแร่ อำเภอเมือง จังหวัดสกลนคร

Star parade : the construction of
a Catholic community invention tradition,
Tha Rae Sub-district,
Mueang District, Sakon Nakhon Province¹

ภัทรวลัย ชำปำพันธ์, ภัทราวดี ชิดชม,
วรดา นามละคร, ธัญนาฏ วรเริ่มสกุล,
ภัทราวดี ศรีสิทธิ์², ปกกลีณ ขาทิพฮอด³,
พรพรรณวดี สีขาว⁴

-
- 1 บทความนี้เป็นส่วนหนึ่งของการวิจัยเรื่อง “แห่ดาว : การสร้างประเพณีประดิษฐ์ชุมชนคาทอลิกท่าแร่ ตำบลท่าแร่ อำเภอเมือง จังหวัดสกลนคร”
 - 2 นักศึกษาสาขาวิชาภาษาไทย คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร
 - 3 อาจารย์ประจำสาขาวิชาภาษาไทย คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร (อาจารย์ที่ปรึกษา)
 - 4 อาจารย์ประจำสาขาวิชาภาษาไทย คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร (อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม)

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์ประเพณีประติษฐานแห่ดาวชุมชนคาทอลิก ตำบลท่าแร่ อำเภอเมือง จังหวัดสกลนครโดยใช้แนวคิดเรื่องประเพณีประติษฐาน ของอิริคฮอบส์บอว์ม โดยใช้การศึกษาวิจัยแบบเชิงคุณภาพ ตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างโดยไม่ได้อาศัยความน่าจะเป็น คือ ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจงและได้ลงพื้นที่เพื่อเก็บข้อมูลภาคสนามสำหรับนำข้อมูลมาวิเคราะห์เขียนสรุปและนำเสนอข้อมูลเชิงพรรณนา

ผลการวิจัยพบว่าแห่ดาวของท่าแร่คาทอลิกเป็นรูปแบบการแสดงออกประเภทหนึ่งที่มีการดัดแปลงรูปแบบให้สอดคล้องกับชุมชนสภาพแวดล้อมที่ตั้งโดยรูปแบบเดิมนั้นมีลักษณะที่อิงกับแนวปฏิบัติของชาวยุโรปอันเป็นต้นกำเนิดของคริสต์ศาสนาคริสต์ชนตั้งชุมชนและเผยแพร่ศาสนาคริสต์ให้จนกลายเป็นศาสนาประจำชุมชนซึ่งการแห่ดาวเป็นหนึ่งในรูปแบบการแสดงออกทางความเชื่อถือปฏิบัติในวันคริสต์มาสและมีการต่อยอดจากเดิมคือมีการนำระบบเทคโนโลยีการบริหารจัดการและการประกวดเข้ามาใช้แห่ดาวจึงมีรูปแบบที่แตกต่างจากเดิมเพิ่มแนวคิดเพื่อตอบสนองคนหลายกลุ่มประเพณีแห่ดาวจึงเป็นประเพณีสำคัญของจังหวัดสกลนคร เพราะชุมชนท่าแร่ถือว่าเป็นศูนย์กลางของศาสนาคริสต์นิกายโรมันคาทอลิกระดับเขตมิสซังท่าแร่ – หนองแสง รูปแบบของประเพณีแห่ดาวมีการดัดแปลงรูปแบบให้สอดคล้องกับชุมชนและสภาพแวดล้อมต่างๆ จะมีรูปแบบเฉพาะที่เป็นต้นกำเนิดของชุมชนคาทอลิกท่าแร่

คำสำคัญ:

ประเพณีประติษฐาน / ชุมชนท่าแร่คาทอลิก

The results of the research revealed that the Catholic portrayal of Dao Parade is a type of expression that has been adapted to suit the established community environment of the Christian community. It became a community religion where the star parade is one of the forms of expression of belief in Christmas and has been extended from the original, with the introduction of management technology systems and contests come to use the star parade. So, it looks different from the original, adding concepts to meet the needs of many people. The Hare Dao Festival is an important tradition of Sakon Nakhon Province because the Tha Rae community is considered the center of Roman Catholic Christianity at the Tha Rae-Nong Saeng Mission level. With communities and environments, there will be a specific form that is the origin of the Tha Rae Catholic community.

Artificial traditions / Tha Rae Catholic Community

● บทนำ

ประเพณีประดิษฐ์เป็นคำที่เริ่มปรากฏขึ้นในงานศึกษาของ อิริค ฮอบส์บอว์ม (Eric Hobsbawm) และ เทอร์เรนจ์ เรนเจอร์ (Terrance Ranger) ธนวรรณ นิธิพานันท์ (2556) กล่าวว่า คำว่า Invented Tradition หรือที่ชื่อว่า The Invention of Tradition โดย ฮอบส์บอว์ม (Hobsbawm) มองประเพณีประดิษฐ์ว่าเป็นปรากฏการณ์ทางสังคมที่เกิดขึ้นอัน เกี่ยวข้องกับการจัดระเบียบสังคมที่ถูกถ่ายทอดออกมาในรูปแบบของกฎระเบียบ และข้อปฏิบัติ (Set of Practices) เช่น ศาสนา ความเชื่อ พิธีกรรม เรื่องเล่า ตำนาน คติชน ประวัติศาสตร์และสัญลักษณ์ต่าง ๆ หรือที่รวมเรียกว่า วัตถุดิบโบราณ (Ancient Material) โดยมีความเด่นชัดในแง่ของการพยายามอ้างอิงอดีตของสังคม แล้วนำมาสร้างเป็นประเพณีประดิษฐ์จนเกิดการปฏิบัติซ้ำ (Repetition) การปฏิบัติอย่างเป็นทางการ (Formalization) และปฏิบัติอย่างมีพิธีการ (Ritualization) ด้วยการอ้างอิงที่สืบทอดต่อกันมาตั้งแต่สมัยบรรพบุรุษจนเป็นที่ยอมรับโดยปริยาย (Automatically Implies) เพื่อรับใช้สถานการณ์ทางเศรษฐกิจ สังคม การเมือง ในช่วงเวลาที่กำลังเผชิญหน้ากับการเปลี่ยนแปลง

จึงกล่าวได้ว่าประเพณีแห่ดาวเป็นประเพณีประดิษฐ์โดยประเพณีแห่ดาวถูกถ่ายทอดออกมาในรูปแบบของความเชื่อทางศาสนาซึ่งนำไปสู่การประยุกต์ให้เข้ากับวัฒนธรรมท้องถิ่นของชุมชนจากการทำดาวประดับวัดธรรมดาในวันคริสมาสต์พัฒนามาเป็นประเพณีแห่ดาวมีการแห่ดาวรอบวัดในชุมชนและมีการประกวดดาวเพื่อสืบสานความเชื่อความศรัทธาของชุมชนคาทอลิกท่าแร่

● วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาประเพณีแห่ดาวของชุมชนคาทอลิกท่าแร่
2. เพื่อวิเคราะห์การประกอบสร้างประเพณีประดิษฐ์การแห่ดาวของชุมชนคาทอลิกท่าแร่

● กรอบแนวคิดในการวิจัย

● วิธีการดำเนินการวิจัย

วิธีการดำเนินการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้กระบวนการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ประกอบด้วยศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลจากเอกสาร (Document Analysis) สัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-depth interview) เพื่อเป็นการเก็บข้อมูลภาคสนาม (Field Study) จากนั้นนำข้อมูลมาจัดหมวดหมู่และนำเสนอในรูปการพรรณนาวิเคราะห์ (Descriptive Analysis) มีกระบวนการดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ศึกษาค้นคว้าเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
2. กำหนดประชากร และตัวอย่าง
 - 2.1 ผู้นำชุมชน จำนวน 3 คน
 - 2.2 ประชาชนชาวบ้าน จำนวน 3 คน
 - 2.3 ผู้ประกอบพิธีกรรม จำนวน 2 คน
 - 2.4 ผู้เข้าร่วมพิธีกรรม ได้แก่ แยกที่มาร่วมในพิธี จำนวน 10 คน
3. สร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
4. การตรวจสอบเครื่องมือวิจัย
5. การเก็บรวบรวมข้อมูล
6. การจัดทำและการวิเคราะห์ข้อมูล

6.1 เพื่อวิเคราะห์ประเพณีแห่ดาวของชุมชนคาทอลิกท่าแร่ ตำบลท่าแร่ อำเภอเมืองจังหวัดสกลนคร

6.2 เพื่อวิเคราะห์การประกอบสร้างประเพณีประติษฐ์การแห่ดาวของชุมชนคาทอลิกท่าแร่ ตำบลท่าแร่ อำเภอเมือง จังหวัดสกลนคร

7. สรุปผลการวิจัย

● ผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “ประเพณีแห่ดาวของชุมชนท่าแร่คาทอลิก” เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาประเพณีแห่ดาวของชุมชนคาทอลิกท่าแร่ และเพื่อวิเคราะห์การประกอบสร้างประเพณีประติษฐ์การแห่ดาวของชุมชนคาทอลิกท่าแร่โดยใช้แนวคิดเรื่องประเพณีประติษฐ์ ซึ่งผลการวิจัยปรากฏดังนี้

1. ชุมชนคาทอลิกท่าแร่

การศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลบริบทชุมชนบ้านท่าแร่ ตำบลท่าแร่ อำเภอเมือง จังหวัดสกลนคร บริบทชุมชน จะแบ่งหัวข้อการนำเสนอ 2 ประเด็น 1) ประวัติความเป็นมาของชุมชนคาทอลิกท่าแร่ และ 2) สังคมและวัฒนธรรมของชุมชนคาทอลิกท่าแร่ โดยมีผลการศึกษาดังนี้

1.1 ประวัติความเป็นมาของชุมชนคาทอลิกท่าแร่ อำเภอเมือง จังหวัดสกลนคร

เป็นชุมชนสำคัญในการเผยแผ่ศาสนาคริสต์นิกายโรมันคาทอลิกถือเป็นศูนย์กลางของคาทอลิกระดับเขตที่เรียกว่า มิสซังท่าแร่-หนองแสง ครอบคลุมเขตการปกครองถึงจังหวัดนครพนม นอกจากนี้ยังเป็นศูนย์กลางในการเผยแผ่ศาสนาไปยังหมู่บ้านต่าง ๆ ในจังหวัดสกลนครโดยมิโบสถ์ใช้ในการประกอบพิธีทางศาสนาอยู่ 1 แห่ง คืออาสนวิหารอัครเทวดามิกาลท่าแร่ชุมชนแห่งนี้ได้รับอธิปไตยการดำเนินชีวิตที่ประหยัดเรียบง่าย ขยันในการประกอบอาชีพการงาน จึงทำให้ชุมชนแห่งนี้มีประชากรขยายตัวอย่างรวดเร็ว ในปัจจุบันมีฐานะเป็นตำบลคือตำบลท่าแร่ นอกจากจะเป็นชุมชนชาวคริสต์ยังมีชุมชนที่เป็นชาวพุทธซึ่งเป็นที่เขตที่ตั้งของวัด

ทางพระพุทธศาสนาอยู่ในชุมชนนั้นด้วย แต่ก็สามารถอยู่ร่วมกันได้โดยอาศัยความสัมพันธ์ทางเครือญาติหรือกิจกรรมของชุมชนที่ทำกันอยู่เป็นประจำ จึงทำให้อยู่ร่วมกันอย่างมีความสุขสงบบนฐานความแตกต่างทางวัฒนธรรมและความเชื่อ

การก่อตั้งชุมชนท่าแร่ สาลินี มานะกิจ (2548) กล่าวว่า ก่อนก่อตั้งชุมชนท่าแร่ ในช่วงปี พ.ศ. 2205 คณะมิชชันนารีชาวฝรั่งเศสได้เข้ามาเผยแผ่ศาสนาคริสต์ นิกายโรมันคาทอลิกครั้งแรกในประเทศไทยที่กรุงศรีอยุธยาและเผยแผ่มายังภาคอีสานตรงกับสมัยรัชกาลที่ 4 นำโดยบาทหลวงยวงบัปติสโปรดมาทำหน้าที่เป็นผู้วางแผนการเผยแผ่ศาสนาคริสต์และบาทหลวงชาเวียร์ เกโก ทำหน้าที่เป็นผู้สอนคำสอนจากคณะบาทหลวงแห่งกรุงปารีสประเทศฝรั่งเศสและครูพันซึ่งเป็นครูคำสอนชาวเวียดนามจนทำให้เกิดเหตุการณ์บางอย่างเกิดขึ้นที่ตัวเมืองสกลนคร ประกอบกับมีชาวเวียดนามที่อพยพเข้ามาในจังหวัดสกลนครเนื่องจากปัญหาการต่อต้านศาสนาคริสต์ในเวียดนามด้วยสาเหตุที่ว่าจะใช้ศาสนาคริสต์เป็นเครื่องมือยึดครองประเทศและในเวลาต่อมาได้เกิดความขัดแย้งระหว่างเจ้าหน้าที่ราชการของเมืองสกลนครกับบาทหลวงที่เข้ามาเผยแผ่ศาสนาคริสต์ในประเด็นเรื่องความขัดแย้งที่เจ้าหน้าที่ราชการไม่สามารถเก็บส่วยและเกณฑ์ไพร่พลจากชาวลาวกับชาวเวียดนามได้จึงทำให้บาทหลวงชาเวียร์ เกโก และครูพัน ได้ตัดสินใจย้ายกลุ่มคนจำนวนหนึ่งซึ่งประกอบไปด้วยชาวลาวและชาวเวียดนามโดยในขณะนั้นมีจำนวน 20 ครอบครัวรวม 150 คน ไปหาทำเลที่ตั้งแห่งใหม่ แล้วได้ย้ายไปตั้งรกรากอยู่ที่ “หินแฮ่” และต่อมาถูกเรียกว่า “ท่าแร่” จนกระทั่งต่อมาชุมชนท่าแร่ได้มีการพัฒนาชุมชนทั้งในเรื่องความก้าวหน้าและมั่นคงด้านความเชื่อศาสนาคริสต์

1.2 สังคมและวัฒนธรรมของชุมชนคาทอลิกท่าแร่

พระเมธีวโรญาณ (สายเพชร วชิรเวที) และ พระมหาสุขสันต์ สุขขุพัฒโน (2564) กล่าวว่า สังคมและวัฒนธรรมของชุมชนคาทอลิกท่าแร่ มีลักษณะเป็นสังคมพหุวัฒนธรรมแม้จะต่างศาสนาแต่วิถีชีวิตความเป็นอยู่สังคมและวัฒนธรรม หากแต่สามารถอยู่ร่วมกันโดยไม่มีศาสนาทำให้เกิดความขัดแย้ง มีแต่ส่งเสริมซึ่งกันและกัน อาจกล่าวได้ว่า การอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุขต้องเริ่มจากความเข้าใจบริบทสังคม

วัฒนธรรมและพื้นเพของคนในสังคมนั้น และการให้เกียรติซึ่งกันและกันรวมไปถึง การร่วมกิจกรรมที่ผู้คนในสังคมพหุวัฒนธรรมจัดขึ้นและสามารถเข้าร่วมได้ไม่ผิดหลักศาสนานี้เป็นเหตุผลสำคัญว่าทำไมชุมชนท่าแร่จึงสามารถอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข

ฉันทฉลิม ชัยชนะ (2563) กล่าวว่า การเมืองการปกครองในปัจจุบันมีฐานะเป็นตำบลคือ ตำบลท่าแร่มีจำนวนประชากรทั้งหมด 13,154 คน (ศูนย์ของข้อมูลประเทศไทย, 2563) มีจำนวน 8 หมู่บ้านแบ่งการปกครองส่วนท้องถิ่นออกเป็น 2 ส่วน โดยมีจำนวน 5 หมู่บ้านอยู่ในเขตสุขาภิบาลและต่อมาถูกยกกระดบัมาเป็นเทศบาลตำบลท่าแร่ ซึ่งเป็น เทศบาลที่อยู่ในเขตพื้นที่ภายใต้บริบทการท่องเที่ยวของชุมชนท่าแร่ และส่วนอีก 3 หมู่บ้านนั้นอยู่ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลและต่อมาถูกยกกระดบัมาเป็นเทศบาลตำบลเมืองทองท่าแร่ในปัจจุบันสถาปัตยกรรมชุมชนท่าแร่นั้น มีผู้คนหลายกลุ่มอาศัยอยู่ในชุมชนแห่งนี้จึงทำให้มีอาคารในชุมชนท่าแร่มีรูปแบบสถาปัตยกรรมฝรั่งผสมผสมเวียดนามก่อสร้างในประมาณ ปี พ.ศ. 2475 ซึ่งจะเป็นการใช้ภูมิปัญญาช่างและประสบการณ์การก่อสร้างบ้านแบบก่ออิฐฉาบปูนไม่มีช่างใดทำให้โดยเป็นตึกแถวสองชั้นซึ่งถือว่าเป็นเอกลักษณ์ของชาวไทยเชื้อสายเวียดนามอย่างเห็นได้ชัดและเป็นอาคารที่อยู่อาศัยที่มีความโดดเด่นและแปลกตากว่าชุมชนอื่นศาสนาคริสต์เป็นเสาหลักของชุมชนที่เป็นผู้พัฒนาหลักและนำพาชุมชนให้มีความเจริญรุ่งเรืองอีกทั้งคนในชุมชนยังพยายามต่อสู้กับสิ่งที่ถูกตีตราเรื่องสุนัขจากคนภายนอกและจนนำไปสู่การสื่อสารกับการรื้อสร้างอัตลักษณ์จากอัตลักษณ์ในอดีตไปสู่การรื้อสร้างอัตลักษณ์ในปัจจุบันภายใต้บริบทชุมชนท่องเที่ยวอย่างเข้มข้นและจริงจังนอกจากนี้มิติการต่อสู้ที่ตลอดเวลาผ่านมาของชุมชนท่าแร่แล้วอีกสิ่งที่สำคัญต่อชุมชนท่าแร่คือชุมชนท่าแร่มีวัตถุดิบที่สามารถที่สามารถแปรเปลี่ยนเป็นคนของชุมชนได้โดยนำมาประยุกต์ภายใต้บริบทการท่องเที่ยวสมัยใหม่การพัฒนาภายใต้บริบทการท่องเที่ยวกลายเป็นประโยชน์ของชุมชนจนมาถึงในยุคปัจจุบัน

2. ประเพณีแห่ดาว

การศึกษาประเพณีแห่ดาวของชุมชนคาทอลิกท่าแร่ ที่จะกล่าวถึง ประกอบด้วย 1) ความเป็นมาของประเพณีแห่ดาว 2) ความสำคัญของประเพณีแห่ดาว และ 3) รูปแบบของประเพณีแห่ดาว โดยมีผลการศึกษาดังนี้

2.1 ความเป็นมาของประเพณีแห่ดาว

วิชิต สุขศิริ, ชาญชัย จิวจินดา (2562) กล่าวว่า ประเพณีแห่ดาวเกิดขึ้นครั้งแรกตั้งแต่เริ่มมีการก่อตั้งชุมชนท่าแร่จากการนำของบาทหลวงซาเวียร์ เกโก มิซซันนารีชาวฝรั่งเศสเมื่อ ค.ศ. 1884 (พ.ศ. 2427) ที่นำคริสต์ชนมาตั้งชุมชนและเผยแผ่คริสต์ศาสนาให้จนกลายเป็นศาสนาประจำชุมชนซึ่งการแห่ดาวเป็นหนึ่งในรูปแบบการแสดงออกทางความเชื่อที่ถือปฏิบัติในวันคริสต์มาสเป็นการรำลึกถึงเหตุการณ์ในวันประสูติพระกุมารโดยมีการจุดเทียนแล้วเวียนรอบโบสถ์และเข้าไปประกอบพิธีกรรมทางศาสนาแสดงเทียนนั้นอุปมาเป็นแสงของดวงดาวประจำตัวพระกุมารที่นำทางโหราจารย์ให้ไปพบและเป็นแสงนำทางไปสู่ทางรอดตามความเชื่อเมื่อสังคมก้าวเข้าสู่ยุคการเปลี่ยนแปลง ประเพณีแห่ดาวของชาวท่าแร่จึงมีพัฒนาการด้านแนวคิด รูปแบบ วิธีการต่าง ๆ ขึ้นซึ่งแบ่งได้ 3 ยุค คือ 1) ยุคดั้งเดิม ค.ศ. 1884 - 1980 (พ.ศ. 2427 - 2523) การแห่ดาวใช้เทียนจุดให้ส่องสว่างเพื่อใช้แห่รอบชุมชนและโบสถ์ซึ่งการแห่เป็นการแสดงออกแทนความเชื่อมีแสงเทียนเป็นสัญลักษณ์แทนดาวต่อมามีการประดิษฐ์ดาวขนาดเล็กที่เรียกว่าดาวมือถือแห่รอบหมู่บ้านและเข้าไปประกอบพิธีมิสซา 2) ยุคการเปลี่ยนแปลง ค.ศ. 1981 - 2002 (พ.ศ. 2524 - 2545) พระคุณเจ้าคายน์ แสนพลอ่อนได้ทำการปรับเปลี่ยนแนวคิดให้เปิดกว้างเพื่อการเผยแผ่สร้างความสามัคคีการรับนโยบายจากกรุงโรมนำมาปรับปรุงรูปแบบประเพณีให้มีการทำดาวขนาดใหญ่ขึ้นเพื่อนำมาแห่ใส่รถถังทำเป็นขบวน 3) ยุคการท่องเที่ยว ค.ศ. 2003 - 2017 (พ.ศ. 2546 - 2560) นายปรานชัย บวรรัตนปราณอดิตผู้ว่าราชการจังหวัดได้บรรจุแห่ดาวให้เป็นประเพณีประจำจังหวัดเป็นการต่อยอดจากยุคที่ 2 มีการนำระบบเทคโนโลยีการบริหารจัดการและการประกวดเข้ามาใช้แห่ดาวจึงมีรูปแบบแตกต่างจากเดิม ด้านแนวคิดมีการเพิ่ม

แนวคิดการจัดการให้มากขึ้นตอบสนองคนหลายกลุ่มเช่นเพื่ออนุรักษ์สืบสาน ประเพณีเพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยว เพื่อสานสัมพันธ์คริสตชนในเขตปกครอง เพื่อสร้างความสามัคคีในชุมชน เพื่อสนับสนุนงานการเผยแพร่ เพื่อเชื่อมสัมพันธ์ภาพในครัวเรือนให้แน่นแฟ้น

2.2 ความสำคัญของประเพณีแห่ดาว

วิชิต สุขศิริ และ ชาญชัย จิวจินดา (2560) กล่าวว่า ประเพณีแห่ดาวเป็นเป็นหนึ่งในประเทศที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรมทางประเพณีมากที่สุดในโลก เพราะภายในประเทศมีกลุ่มชาติพันธุ์อาศัยอยู่กระจายตัวไปในแต่ละภูมิภาค คติความเชื่อของคนกลุ่มต่าง ๆ จะเป็นมูลเหตุให้เกิดระบบของการอยู่ร่วมกันทั้งยังเป็นรากฐานของวัฒนธรรมพื้นถิ่นที่มีความแตกต่างกันออกไปหลายวัฒนธรรม ประเพณีเป็นที่รู้จักขณะที่มีอีกหลายประเพณีที่กำลังเลือนหายไปเนื่องจากไม่สามารถทรงคุณค่าของตัวเองได้ภายใต้กระแสความเปลี่ยนแปลงยุคโลกาภิวัตน์ ประเพณีที่ยั่งยืนหยดย้อยได้ล้วนผ่านกระบวนการสร้างเสริมคุณค่าโดยวิธีการ ปรับ แต่ง เติม ลดทอนบางสิ่งจนกลายมาเป็นอัตลักษณ์ที่สร้างชื่อเสียงความภาคภูมิใจให้คนท้องถิ่นนั้น ๆ สิ่งหนึ่งที่ทำให้คงอยู่ได้คือการเข้ามาสืบบทบาทขององค์กร ภาครัฐและเอกชนที่นำเอาทุนทางวัฒนธรรมอันเป็นจุดเด่นของแต่ละประเพณีมาตีค่าเสริมราคาในมิติทางเศรษฐกิจเพื่อสร้างจุดขายและส่งเสริมการประชาสัมพันธ์เพื่อการท่องเที่ยวการเข้ามาของนักท่องเที่ยวเป็นการนำมาซึ่งเม็ดเงินหมุนเวียน อันเป็นการกระตุ้นเศรษฐกิจฐานรากให้ขับเคลื่อนไปเมื่อมีชื่อเสียงเป็นที่รู้จักประเพณีจะกลายเป็นสิ่งดึงดูดงบประมาณสนับสนุนจากรัฐชุมชนก็มีศักยภาพในการสร้างสรรค์ แต่งเติมกิจกรรมให้เปลี่ยนแปลงไปจากเดิมได้ทั้งด้านแนวคิดและปฏิบัติการซึ่งเป็นเหตุทำให้รูปแบบประเพณีเริ่มเปลี่ยนไปหลายประเพณีที่ถูกปรับกิจกรรมเพื่อสนองตอบความต้องการด้านการท่องเที่ยวให้มีกิจกรรมเพื่อความบันเทิงกิจกรรมเพื่อความผ่อนคลายจนที่เน้นกิจกรรมมากกว่าพิธีกรรมรูปแบบของประเพณีแห่ดาวมีการดัดแปลงรูปแบบให้สอดคล้องกับชุมชนและสภาพแวดล้อมต่างๆ

2.3 รูปแบบของประเพณีแห่ดาว

วิชิต สุขศิริ และ ชาญชัย จิวจินดา (2560) กล่าวว่า แห่ดาวของท่าแร่เป็นรูปแบบการแสดงออกประเภทหนึ่งที่มีการดัดแปลงรูปแบบให้สอดคล้องกับชุมชนสภาพแวดล้อมที่ตั้งโดยรูปแบบเดิมนั้นมีลักษณะที่อิงกับแนวปฏิบัติของชาวยุโรป อันเป็นต้นกำเนิดของคริสต์ศาสนาเช่นการเฉลิมฉลองของชาวยุโรปที่พูดภาษาสเปน เด็กจะนำของขวัญไปมอบให้นักเดินทางที่ซื้อธูปเป็นพาหนะ และ เตรียมอาหาร เครื่องดื่มไว้ต้อนรับ ในยุโรปกลางเด็กจะแต่งตัวเป็นพญา 3 องค์ (โหราจารย์ทั้ง 3) แบกดาวและร้องเพลงคริสต์มาสไปตามบ้านเพื่อขอรับบริจาคเงินไปทำสาธารณประโยชน์ เป็นต้น เมื่อคริสต์ศาสนาแพร่เข้ามายังประเทศไทย ความเชื่อ ค่านิยม พิธีกรรม วิธีการเหล่านี้จึงแพร่กระจายเข้ามาด้วยและมีการผสมผสานจนกลายเป็นรูปแบบที่มีความเฉพาะในเวลาต่อมามีความสอดคล้องกับงานวิจัยของ จันสิริ (2549) ที่ทำการศึกษาจีนโพ้นทะเลในประเทศไทยพบว่าเมื่อเข้ามาตั้งถิ่นฐานในอาณาจักรไทย ชาวจีนมีการปรับตัวด้วยการผสมผสานทางวัฒนธรรม ซึ่งเกิดจากอิทธิพล 2 ประการ คือ 1) ชาวจีนค้นพบธรรมชาติที่เอื้อต่อการบูรณาการทางสังคมวัฒนธรรมด้วยตนเอง 2) ได้รับการสนับสนุนจากภาครัฐของทั้งสองประเทศเพื่อสนับสนุนการกลมกลืนทางวัฒนธรรมสองชนชาติ

3. แนวคิดเกี่ยวกับการสร้างประเพณีประดิษฐ์

การศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับการสร้างประเพณีประดิษฐ์ที่จะกล่าวถึงในหัวข้อนี้ประกอบด้วย 1) ความหมายของประเพณีประดิษฐ์ 2) ความสำคัญของประเพณีประดิษฐ์ และ 3) ลักษณะการประกอบสร้างของประเพณีประดิษฐ์ โดยมีผลการศึกษาดังนี้

3.1 ความหมายของประเพณีประดิษฐ์

ความหมายของประเพณีประดิษฐ์มีนักวิชาการหลายคนได้อธิบายเกี่ยวกับความหมายของประเพณีประดิษฐ์ไว้อย่างหลากหลาย ดังนี้

อีริค ฮอบส์บอว์ม (Eric Hobsbawm, 2556) ประเพณีประดิษฐ์หมายถึงชุดของวิถีปฏิบัติ (a set of practices) ซึ่งแสดงความต่อเนื่องกับอดีตโดยอดีตเชิงประวัติศาสตร์ที่ประเพณีใหม่นำมาใช้ไม่จำเป็นต้องเป็นอดีตที่ยาวนาน ประเพณีประดิษฐ์เป็นเพียงสิ่งที่สมมติขึ้นเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นเพื่อตอบสนองต่อสถานการณ์ใหม่ ๆ แต่อ้างอิงกับสถานการณ์เก่าหรืออาจสร้างอดีตขึ้นมาเองภาพของประเพณีประดิษฐ์จึงมีลักษณะไม่แน่นอน ไม่ตายตัวสามารถแปรรูปรูปเปลี่ยนแปลงและเคลื่อนไหวได้ ประเพณีประดิษฐ์จึงเป็นการนำปฏิบัติ (ซึ่งอาจหมายถึง ประเพณี พิธีกรรม ค่านิยม จารีตฯ) มาปรับปรุงเปลี่ยนแปลงให้เข้ากับสถานการณ์ของสังคมที่เปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลาโดยเฉพาะการเปลี่ยนตามนโยบายภาครัฐด้านการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม

ปฐม หงส์สุวรรณ (2560) กล่าวว่า ประเพณีประดิษฐ์เป็นการนำวิถีปฏิบัติ (ซึ่งอาจหมายถึงประเพณี พิธีกรรม ค่านิยม จารีตฯ) มาปรับปรุงเปลี่ยนแปลงให้เข้ากับสถานการณ์ ของสังคมที่เปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา โดยเฉพาะการเปลี่ยนตามนโยบายภาครัฐด้านการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม บนชุดความเชื่อว่าเป็นการลดความเหลื่อมล้ำทางสังคมได้อีกช่องทางหนึ่ง เนื่องจากการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมเป็นสิ่งที่สามารถสร้างหรือประดิษฐ์ขึ้นได้ง่าย กว่ากรท่องเที่ยวรูปแบบอื่น ชุมชนต่าง ๆ ล้วนมีทุนทางวัฒนธรรมที่หยิบยกมาปรับปรุง หรือเปลี่ยนแปลงเพื่อการท่องเที่ยวได้

3.2 ความสำคัญของประเพณีประติษฐ์

ความสำคัญของประเพณีประติษฐ์มีนักวิชาการหลายคนได้อธิบายเกี่ยวกับความสำคัญของประเพณีประติษฐ์ไว้อย่างหลากหลาย ดังนี้

ปฐม หงส์สุวรรณ (2560) กล่าวว่า ประเพณีประติษฐ์เป็นปรากฏการณ์ทางสังคมที่เกิดขึ้นอันเกี่ยวข้องกับการจัดระเบียบสังคมที่ถ่ายทอดออกมาในรูปแบบของกฎระเบียบและข้อปฏิบัติ (Set of Practices) เช่น ศาสนา ความเชื่อ พิธีกรรม เรื่องเล่า ตำนาน คติชน ประวัติศาสตร์และสัญลักษณ์ต่าง ๆ หรือที่รวมเรียกว่าวัตถุโบราณ (Ancient Material) โดยมีความเด่นชัดในแง่ของการพยายามอ้างอิงอดีตของสังคม แล้วนำมาสร้างเป็นประเพณีประติษฐ์จนเกิดการปฏิบัติซ้ำ (Repetition) การปฏิบัติอย่างเป็นทางการ (Formalization) และปฏิบัติอย่างมีพิธีการ (Ritualization) ด้วยการอ้างอิงที่สืบทอดต่อกันมาตั้งแต่สมัยบรรพบุรุษจนเป็นที่ยอมรับโดยปริยาย (Automatically Implies) เพื่อรับใช้สถานการณ์ทางเศรษฐกิจ สังคม การเมืองในช่วงเวลาที่กำลังเผชิญหน้ากับการเปลี่ยนแปลง

อานันท์ กาญจนพันธ์ (2544) กล่าวว่า ประเพณีประติษฐ์เป็นปรากฏการณ์ทางสังคมที่นำไปสู่การทำความเข้าใจถึงกระบวนการรื้อฟื้นทางวัฒนธรรมชุมชนซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงประเพณี พิธีกรรม ประวัติศาสตร์ท้องถิ่นทั้งที่มีการหยิบยกอ้างอิงความสัมพันธ์ในอดีต ขณะเดียวกันก็มีกระบวนการคัดเลือก คัดสรร และตีความใหม่เพื่อรับใช้ในสถานการณ์ปัจจุบันนอกเหนือจากนั้นประเพณีประติษฐ์ยังถูกใช้เป็นเครื่องมือรับใช้เพื่อผลประโยชน์ของกลุ่มบุคคลบางกลุ่มทั้งในด้านการเมืองและเศรษฐกิจประเพณีประติษฐ์นอกเหนือจากการทำความเข้าใจถึงกระบวนการรื้อฟื้นวัฒนธรรมยัง นำไปสู่การสร้างความเข้าใจถึงกระบวนการสร้างอัตลักษณ์ชุมชนที่ถูกผลิตขึ้นมาและนำมาใช้เพื่อการโต้ตอบการช่วงชิงเพื่อตอบสนองวัตถุประสงค์ของกลุ่มคนบางกลุ่มโดยผ่านเวทีการท่องเที่ยว

3.3 ลักษณะการประกอบสร้างของประเพณีประดิษฐ์

ปฐม หงส์สุวรรณ (2560) กล่าวว่า ประเพณีประดิษฐ์มีลักษณะสำคัญ 3 ประการ 1) ประเพณีประดิษฐ์ถูกสร้างขึ้นในช่วงเวลาหนึ่งบางอย่างอยู่ได้นาน บางอย่างอยู่ได้ไม่นานเพียงช่วงเวลาสั้น ๆ 2) ประเพณีประดิษฐ์มักเกี่ยวข้องกับการสร้างสำนึกทางชนชั้นหรือเฉพาะกลุ่มสังคมมากกว่าที่จะเป็นเรื่องของสังคมโดยรวม 3) ประเพณีประดิษฐ์ที่เกิดขึ้นในโลกสมัยใหม่มีความสัมพันธ์ระหว่างการประดิษฐ์/สร้างขึ้น (invention) และการเกิดขึ้นเองอย่างฉับพลัน (spontaneous generation) เพื่อเป็นเครื่องมือรับใช้วัตถุประสงค์ต่าง ๆ ด้านการเมืองและเศรษฐกิจของสังคมทุนนิยมและบริโภคนิยม ประเพณีประดิษฐ์คือประเพณีที่สร้างขึ้นโดยอ้างอิงจากเรื่องราวในอดีตเพื่อเชื่อมสัมพันธ์ภาพทางวัฒนธรรมในรูปแบบต่าง ๆ ส่วนมากมีลักษณะเกี่ยวข้องกับสังคมเฉพาะกลุ่ม เป็นสิ่งที่สร้างขึ้นอย่างฉับพลันสามารถปรับเปลี่ยนให้เข้ากับสังคมยุคใหม่ในปัจจุบัน มีการเผยแพร่ภาพลักษณ์และจุดเด่นแก่ผู้คน เพื่อให้ตระหนักถึงคุณค่าของประเพณีประดิษฐ์เพื่อร่วมกันอนุรักษ์ประเพณีให้เป็นให้คงอยู่ในสังคมต่อไป

● สรุปผลและอภิปรายผล

การศึกษาเรื่อง “แห่ดาว : การสร้างประเพณีประดิษฐ์ชุมชนคาทอลิกท่าแร่ ตำบลท่าแร่ อำเภอมือเมือง จังหวัดสกลนคร” สามารถสรุปผลการศึกษาได้ดังนี้

การศึกษาสังคมและวัฒนธรรมของชุมชนคาทอลิกท่าแร่ พบว่าเป็นชุมชนที่เก่าแก่มียาวกว่า 100 ปี นับถือศาสนาคริสต์ในอดีตประมาณปี พ.ศ.2427 ประชากรชาวท่าแร่เป็นคริสตชนอพยพมาจากประเทศเวียดนามและมีบาทหลวงเกโก (มิชชันนารีชาวฝรั่งเศส) เป็นผู้ดูแลความเป็นอยู่แต่เนื่องจากจำนวนประชากรเพิ่มขึ้นจึงได้ย้ายมาตั้งถิ่นฐานใหม่ที่บ้านท่าแร่ในปัจจุบัน มีลักษณะเป็นสังคมพหุวัฒนธรรมแม้จะต่างศาสนาแต่วิถีชีวิตความเป็นอยู่สังคมและวัฒนธรรมหากแต่สามารถอยู่ร่วมกันโดยไม่มีศาสนาทำให้เกิดความขัดแย้ง มีแต่ส่งเสริมซึ่งกันและกันอาจกล่าวได้ว่าการอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุขต้องเริ่มจากความเข้าใจบริบทสังคมวัฒนธรรมและ

พื้นเพของคนในสังคมนั้น ประเพณีประเพณีแห่ดาวเป็นรูปแบบการแสดงออกประเภทหนึ่งที่มีการดัดแปลงรูปแบบในยุคแรกเริ่มเป็นรูปแบบการดัดแปลงการแห่ดาวให้สอดคล้องกับชุมชนสภาพแวดล้อมที่ตั้งจะมีรูปแบบเฉพาะที่เป็นต้นกำเนิดของชุมชนคาทอลิกท่าแร่ โดยรูปแบบเดิมนั้นมีลักษณะที่อิงกับแนวปฏิบัติของชาวยุโรปอันเป็นต้นกำเนิดของคริสต์ศาสนาคริสต์ชนตั้งชุมชนและเผยแพร่ศาสนาคริสต์ให้จนกลายเป็นศาสนาประจำชุมชนมีการประกอบสร้างขึ้นมาโดยผ่านกระบวนการต่าง ๆ อย่างเป็นระบบแนวความคิดการประกอบสร้างมีส่วนร่วมทางวัฒนธรรมที่ผสมผสานเข้าด้วยกัน การประกอบสร้างแบบดั้งเดิมนำไปสู่การประกอบสร้างแบบใหม่ที่มีหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชนเข้ามาเกี่ยวข้องเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยว ทั้งนี้ นำไปสู่กระบวนการประกอบสร้างทางวัฒนธรรมได้อย่างลงตัวและทรงคุณค่า

การประกอบสร้างประเพณีประเพณีแห่ดาวของชุมชนคาทอลิกท่าแร่เป็นการหยิบยักวัฒนธรรมในอดีตมาผลิตซ้ำและรื้อฟื้นใหม่ให้มีความทันสมัยมีบทบาทหน้าที่ใหม่ให้เข้ากับสถานการณ์ในปัจจุบันมากขึ้นจึงทำให้วัฒนธรรมประเพณีแห่ดาวถูกสร้างขึ้นใหม่เพื่อให้เข้ากับสถานการณ์ตามยุคสมัยมีการนำระบบเทคโนโลยีการบริหารจัดการและการประกวดเข้ามาใช้ในการแห่ดาวจึงมีรูปลักษณ์แตกต่างจากเดิมเพิ่มแนวคิดเพื่อตอบสนองคนหลายกลุ่มประเพณีแห่ดาวจึงเป็นประเพณีสำคัญของจังหวัดสกลนคร

ประเพณีแห่ดาวนี้เป็นสัญลักษณ์สำคัญในการนำเสนอตัวตนความเป็นคนท้องถิ่นอีสานความเป็นไทยและความเป็นสากลไปพร้อม ๆ กันเช่นนี้บทบาทของประเพณีแห่ดาวของชาวคริสต์ท่าแร่จึงไม่ได้มีความหมายเป็นเพียงงานประเพณีในมิติทางศาสนาเท่านั้นแต่ยังมีความหมายหรือนัยยะแอบแฝงที่โยงใยกับการต่อรองทางวัฒนธรรมได้อย่างน่าสนใจ ประเพณีแห่ดาวสามารถแบ่งได้เป็น 3 ช่วงเวลา ได้แก่ 1) การแห่ดาวในยุคแรกเริ่มการแห่ดาวในยุคสมัยของการเปลี่ยนแปลง การแห่ดาวในยุคปัจจุบัน 2) รูปแบบของประเพณีแห่ดาวแบ่งออกเป็น 2 รูปแบบได้แก่ การแห่ดาวแบบดั้งเดิมเป็นดาวม้อถือที่ใช้เทียนที่เสียบใส่อยู่ในดวงดาวเพื่อใช้แห่รอบโบสถ์ แห่ดาวแบบใหม่เป็นการแห่แบบเดินเท้าม้อถือดาวขนาดเล็กแห่รอบ

บริเวณชุมชนและภายในบริเวณโบสถ์และมีขบวนแห่ดาวประกวด ซึ่งเป็นองค์ประกอบหลักของประเพณีแห่ดาวในปัจจุบันและยังมีกิจกรรมที่เป็นปัจจัยที่ทำให้แห่ดาวเป็นที่รู้จักของคนในสังคมซึ่งทำหน้าที่ส่งเสริมและสนับสนุนกันและกันจนกลายมาเป็น “แห่ดาว: การสร้างประเพณีประติมากรรมชุมชนคาทอลิก” ตำบลท่าแร่ อำเภอเมือง จังหวัดสกลนคร 3) ผู้ประกอบพิธีในประเพณีแห่ดาวได้แก่ผู้นำชุมชนเป็นประธานกรรมการของชุมชนท้องถิ่น บาทหลวงเป็นผู้นำทางจิตวิญญาณคาทอลิกในมิสซังท่าแร่ - หนองแสงและอสนวิหารอัครเทวดามีคาแอล แบ่งออกเป็นผู้นำที่เป็นทางการ ได้แก่ นายกเทศมนตรี กำนันผู้ใหญ่บ้าน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน ผู้อำนวยการสำนักงานการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (ททท.) ผู้นำที่ไม่เป็นทางการ ได้แก่ ครู อาจารย์ คหบดี หน่วยงานของมหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร 4) สัญลักษณ์ที่ปรากฏในประเพณีแห่ดาวประกอบด้วย ดวงดาวในคริสต์ศาสนาหมายถึงการกำเนิดของพระเยซูเจ้า รูปปั้นพระกุมารหมายถึงสัญลักษณ์ทางวัตถุเปรียบเสมือนตัวแทนของพระเยซูเจ้าเมื่อครั้งพระแม่มีาริอาทรงได้ให้กำเนิดพระเยซูเจ้าออกมาเป็นพระกุมาร รูปพระแม่มีาริคือพระมารดาขององค์พระเยซูเจ้าปฏิสนธิอันนิรมลด้วยอานาภาพแห่งองค์พระเจ้า พระนางได้รับเกียรติยกขึ้นสวรรค์ทั้งร่างกายและวิญญาณ ไม้กางเขนเป็นสัญลักษณ์ของการเสียสละแห่งการถ่ายาบาบนไม้กางเขนของพระเยซู จากอดีตจนถึงปัจจุบันประเพณีแห่ดาวมีวิวัฒนาการ 3 ช่วง คือยุคดั้งเดิม ยุควิวัฒนาการและยุคการท่องเที่ยว 2) รูปแบบอัตลักษณ์ประเพณีแห่ดาวมี 2 ประเภท คือแห่ดาวแบบดั้งเดิมหรือที่เรียกว่าแห่ดาวมือถือและแห่ดาวใหญ่หรือขบวนแห่ดาวประกวดซึ่งทั้งสองเป็นองค์ประกอบหลักของประเพณีแห่ดาวในปัจจุบันนอกจากนี้ยังมีกิจกรรมเสริมที่เป็นอีกหนึ่งปัจจัยที่ทำให้แห่ดาวเป็นที่รับรู้ (Perception) ของคนภายนอกซึ่งทำหน้าที่ส่งเสริมสนับสนุนกันและกันจนกลายมาเป็นอัตลักษณ์ของประเพณีแห่ดาวที่มีแห่งเดียวในประเทศไทย 3) ผู้นำชุมชน 3 ประเภทคือผู้นำทางสังคมได้แก่พระคุณเจ้าที่เป็นผู้นำทางจิตวิญญาณคาทอลิกในมิสซังท่าแร่-หนองแสง และในวัดอสนวิหารอัครเทวดามีคาแอลผู้นำทางการเมืองได้แก่เทศบาลตำบลท่าแร่ และผู้นำทางธุรกิจได้แก่ ผู้ประกอบการในชุมชนมีบทบาท

เป็นอย่างมากในการดำรงอัตลักษณ์ของแห่ดาวโดยเป็นผู้กำหนดทิศทางรูปแบบ
ขั้นตอนและเป็นผู้บริหารจัดการให้กิจกรรมดำเนินไปตามแผนงานที่วางไว้โดยผสม
ความร่วมมือกับชุมชน วัด โรงเรียน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง 4) การสืบสาน
ประเพณีแห่ดาวเป็นหน้าที่ของสถาบันหลักในชุมชนอันได้แก่ บ้าน วัด และโรงเรียน
ที่ต้องเป็นผสานความร่วมมือในการปลูกฝังคติความเชื่อ ค่านิยม การตระหนักรู้ถึง
คุณค่าประเพณีแห่ดาวแก่เยาวชนผู้อาวุโสต้องเป็นผู้นำในการสร้างความร่วมมือกับ
ภาครัฐ เอกชนและบุคคลภายนอกที่เข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงานชุมชนต้อง
ปรับบทบาทของตนเองให้มีความโดดเด่นเป็นแม่ข่ายหลัก ภาครัฐและเอกชนก็ต้อง
ปรับบทบาทตนเองเป็นเพียงผู้สนับสนุน (supporter) และผู้ประชาสัมพันธ์
(Promoter) อันจะทำให้แห่ดาวดำรงอยู่ได้อย่างยั่งยืน

เอกสารอ้างอิง

- วิจิต สุขศิริ และ ชาญชัย จิวจินดา . (2560). บทบาทผู้นำชุมชนกับการธำรง
อัตลักษณ์ประเพณีแห่ดาวบ้านท่าแร่ ตำบลท่าแร่ อำเภอมือง จังหวัด
สกลนคร. วารสาร มจร วิชาการล้านนา. [https://so01.tci-thaijo.org/index.
php/mbulncjournal](https://so01.tci-thaijo.org/index.php/mbulncjournal)
- ธันวเฉลิม ชัยชนะ. (2563). การสื่อสารกับการรื้อสร้างอัตลักษณ์ของชุมชน
ท่าแร่ จังหวัดสกลนคร. วารสารนิเทศสยามปริทัศน์. [https://so05.tcithaijo.
org/index.php/commartsreviewsiamu](https://so05.tcithaijo.org/index.php/commartsreviewsiamu)
- ศิราพร ณ ถกลาง. (2558). “ประเพณีสร้างสรรค์” ในสังคมไทยร่วมสมัย.
(พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ : ภาพพิมพ์
- เมธาวี ศิริวงศ์. (2556). ประเพณีประดิษฐ์กับการจัดการทรัพยากรวัฒนธรรม
กรณีศึกษา งานเทศกาลประเพณีแซนโฌนตา อำเภوخุขันธุ์ จังหวัด
ศรีสะเกษ. [วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการ
ทรัพยากรวัฒนธรรม]. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศิลปากร. [http://www.sure.
su.ac.th/xmlui/handle](http://www.sure.su.ac.th/xmlui/handle)
- Hobsbawm, Eric and Terrence Ranger. (1983). **The Invention of Tradition**. Cambridge: Cambridge University Press.
- Ranger, Terence. (1983). “**The Invention of Tradition in Colonial Africa,**” (pp. 211–262). In Hobsbawm, Eric and Terrence Ranger. **The Invention of Tradition**. Cambridge: Cambridge University Press
- Giddens, Anthony. (1994). Living in a Post-Traditional Society. In Beck, Ulrich. Giddens, Anthony and Last, Scott. (Eds) **Reflexive Modernization: Politics, Tradition and Aesthetics in the Modern Social Order**. (pp.56-109) Cam